

**Potencjalny skład gatunkowy awifauny i
chiropterofauny w wybranych budynkach Zespołu
Szkół w Horodle, ul. Piłsudskiego 58, 22-523 Horodło
(bez budynku sali gimnastycznej i łącznika)**

**- wstępne wskazania harmonogramu prac i wstępne
sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych.**

Wykonano na zlecenie:

Urzędu Gminy Horodło , Jurydyka 1, 22-523 Horodło

Autor:

dr Grzegorz Grzywaczewski

adres do korespondencji: Katedra Zoologii, Ekologii Zwierząt i Łowiectwa
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

ul. Akademicka 13

20-950 Lublin

tel. 698 864 099

e-mail: grzegorz.grzywaczewski@up.lublin.pl

Lublin 2018

I. WSTĘP

W Polsce, do końca 2016 roku, stwierdzono 451 gatunków ptaków. Poza 13 gatunkami łownymi, pozostałe gatunki podlegają ochronie prawnej: 9 gatunków objętych jest ochroną częściową (mewa srebrzysta *Larus argentatus*, mewa białogłowa *Larus cachinnans*, czapla siwa *Ardea cinerea*, gołąb miejski *Columba livia forma urbana*, kruk *Corvus corax*, wrona siwa *Corvus cornix*, sroka *Pica pica*, gawron *Corvus frugilegus* – osobniki w obszarze administracyjnym miast, kormoran *Phalacrocorax carbo*). Pozostałe 429 gatunków ptaków, podlega ochronie ścisłej (Rozporządzenie Ministra Środowiska 2016). Poza tym, w kraju stwierdzono występowanie 25 gatunków nietoperzy – wszystkie gatunki podlegają ochronie ścisłej (Rozporządzenie Ministra Środowiska 2016).

Niektóre gatunki ptaków i nietoperzy zasiedlają budynki, które są miejscem rozmnażania, a także odpoczynku i schronienia. Pierwotnie zwierzęta te, zasiedlały jaskinie, szczeliny, pęknięcia czy półki skalne. Od czasu rozwoju budownictwa – zwłaszcza murowanego – ptaki i nietoperze zasiedlają budynki. W ciągu ostatnich kilkunastu lat, zwiększyła się liczba remontowanych budynków, a przez to funkcjonowanie populacji niektórych chronionych gatunków, stało się zagrożone. Ze względu na remonty, czy termomodernizacje budynków niszczone są siedliska zwierząt chronionych, dlatego istnieje konieczność kompensacji utraty siedlisk lęgowych (Wylegała i inni 2008, 2009; Luniak 2010; Kus i in. 2010; Grzeniewski, Kowalski; Bocheński i in. 2013, Marczewski 2014, Walasz). Kompensacją utraty siedlisk lęgowych jest najczęściej wywieszanie budek lęgowych dla stwierdzonych gatunków (Szokalski, Wojtatowicz 1989; Goławski i in. 2002; Mikusek 2005; Wylegała i in. 2008, 2009; Luniak 2010; Kus i in. 2010; Rzepała 2012; Bocheński i in. 2013, Marczewski 2014).

II. METODY

Inwentaryzację przeprowadzono w na początku lutego 2018 roku. Kontrolowano poszczególne budynki, pod kątem dostępności dla ptaków i nietoperzy. Opisywano i dokumentowano istniejące otwory, szczeliny, pęknięcia, nisze, pułki, na poszczególnych częściach budynków, tj.: dach, stropodach, strych, ściany zewnętrzne. Ponadto odnotowywano występujące gatunki, oceniano liczebność potencjalnych gatunków oraz

określano wstępną liczbę i rodzaj budek lęgowych dla poszczególnych zwierząt. Poza tym, wstępnie określono wskazania harmonogramu prac i wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk.

III. WYNIKI INWENTARYZACJI

Inwentaryzacja została przeprowadzona na budynkach Zespołu Szkół w Horodle, ul. Piłsudskiego 58, 22-523 Horodło (Fot. 1).

Tereny otaczające budynki to tereny zurbanizowane, rolne oraz nieużytki graniczące ze szalkami komunikacyjnymi.

Położenie budynków Zespołu Szkół w Horodle.

Fot. 1. Budynek Zespołu Szkół w Horodle (wejście do budynku).

Budynki Zespołu Szkół w Horodle, ul. Piłsudskiego 58.

Fot. 2. Budynek najwyższy Zespołu Szkół w Horodle.

Fot. 3. Budynek średni Zespołu Szkół w Horodle.

Fot. 4. Budynek najniższy Zespołu Szkół w Horodle.

Dach. Na dachach budynków stwierdzono kominy z otworami wentylacyjnymi zasłoniętymi siatką (fot. 5). Kominy ze względu na zabezpieczenia nie są dostępne dla ptaków i nietoperzy.

Fot. 5. Widok komina z zabezpieczonymi otworami wentylacyjnymi.

Stropodach - istnieje.

Strych – brak.

BUDYNEK NAJWYŻSZY

Ściany zewnętrzne.

Na ścianie północnej budynku (fot. 6), nie stwierdzono szczelin, które mogłyby być zasiedlane przez ptaki lub nietoperze. Na ścianie brak otworów wentylacyjnych w stropodachu.

Na ścianie wschodniej budynku (fot. 7) stwierdzono siedem otworów wentylacyjnych nie zabezpieczonych przed ptakami (fot. 8). Na ścianie południowej i zachodniej budynku nie stwierdzono otworów wentylacyjnych.

Fot. 6. Widok północnej ściany najwyższego budynku Zespołu Szkół.

Fot. 7 . Widok wschodniej ściany najwyższego budynku.

Fot. 8. Nie zabezpieczone otwory wentylacyjne na wschodniej ścianie budynku.

BUDYNEK ŚREDNI

Na ścianie wschodniej budynku nie stwierdzono otworów wentylacyjnych oraz szczelin,

które mogłyby być zasiedlane przez ptaki lub nietoperze (fot. 9).

Fot. 9. Ściana wschodnia średniego budynku.

Na ścianie południowej średniego budynku stwierdzono 7 otworów wentylacyjnych (fot. 10).

Otwory wentylacyjne nie są zabezpieczone kratkami (fot. 11).

Fot. 10. Widok południowej ściany średniego budynku.

Fot. 11. Brak kratki zabezpieczających otwory wentylacyjne na ścianie średniego budynku od strony południowej.

Na ścianach zachodnich budynku (budynek w kształcie litery L) stwierdzono razem 22 otwory wentylacyjne (fot. 12 i 13). Otwory nie są zabezpieczone kratkami (fot. 14 i 15).

Fot. 12. Dziesięć otworów wentylacyjnych bez kratki na zachodniej ścianie budynku średniego w kształcie litery L.

Fot. 13. Dwanaście otworów wentylacyjnych bez kratek na zachodniej ścianie budynku średniego w kształcie litery L.

Fot. 14. Otwory wentylacyjne bez kratek.

Fot. 15. Otwory wentylacyjne bez kratek.

Na ścianie północnej nie stwierdzono otworów wentylacyjnych.

BUDYNEK MAŁY

Na ścianie wschodniej budynku nie stwierdzono otworów wentylacyjnych ani szczelin, które mogłyby być zasiedlane przez ptaki lub nietoperze (fot. 16).

Fot. 16. Wschodnia ściana budynku małego.

Na ścianie południowej budynku stwierdzono 8 otworów wentylacyjnych (fot. 17). Otwory nie są zabezpieczone kratkami (fot. 18).

Fot. 17. Ściana południowa budynku małego.

Fot. 18. Otwory wentylacyjne bez kratki.

Na zachodniej ścianie budynku nie stwierdzono otworów wentylacyjnych ani szczelin, które mogłyby być zasiedlane przez ptaki lub nietoperze (fot. 19).

Fot. 19. Zachodnia ściana budynku.

Piwnice – brak.

Suterena – istnieje. W budynkach istnieją sutereny wyposażone w okna zabezpieczające pomieszczenia przed dostępem zwierząt. (Fot. 20).

Fot. 20. Okna w suterenie (ściana południowa budynku średniego).

Stwierdzone gatunki podczas kontroli:

Potencjalnie otwory wentylacyjne bez kratki na budynkach Zespołu Szkół w Horodle mogą być zasiedlone przez kawki.

Wstępna ocena liczebności potencjalnych gatunków lęgowych:

kawka – 44 pary.

Ocena zasiedlenia budynków przez gatunki objęte ochroną:

Na inwentaryzowanych budynkach stwierdzono 44 otwory wentylacyjne pozbawione kratki. Otwory wentylacyjne bez kratki mogą stanowić potencjalne miejsce lęgowe kawki (*Corvus monedula*). Ptaki ww. gatunku bardzo chętnie zajmują tego typu siedliska.

Podczas kontroli nie obserwowano i nie stwierdzono na budynkach śladów bytowania innych gatunków ptaków oraz nietoperzy. Na ścianach budynków nie stwierdzono szczelin, otworów, pęknięć lub nisz, które potencjalnie mogłyby być zasiedlone przez ptaki lub nietoperze.

IV. Wstępne sposoby kompensacji niszczenia siedlisk lęgowych

Ze względu na przygotowywaną inwestycję, dojdzie do zabezpieczania otworów wlotowych do miejsc lęgowych chronionego gatunku (kawki). W ramach kompensacji utraty siedlisk lęgowych zwierząt chronionych, w trakcie modernizacji budynków Zespołu Szkół w Horodle przy ul. Piłsudskiego 58, zaleca się zamontowanie, na ścianach lub podtynkowo (w pobliżu zabezpieczanych otworów wentylacyjnych), budek lęgowych dla kawki.

Wstępna ocena budek dla ptaków - 30 budek lęgowych dla kawki (*Corvus monedula*).

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody przed przystąpieniem do prac termomodernizacyjnych niezbędne jest uzyskanie od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie zezwolenia na odstępstwo od zakazu niszczenia siedlisk gatunku objętego ochroną, tj. kawki (*Corvus monedula*).

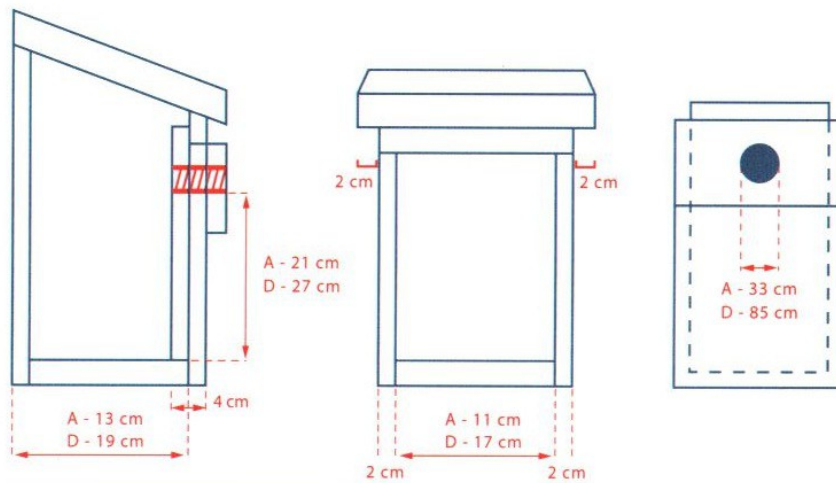
V. Wstępne wskazania harmonogramu prac

Większość ptaków i nietoperzy w środkowo-wschodniej Europie, przeciętnie rozmnaża się od kwietnia do sierpnia. Dlatego też, istnieje konieczność dostosowania prac docieplenia budynków do okresu lęgowego zwierząt występujących na budynkach. Propozycje harmonogramu prac docieplenia budynków zamieszczono w tabeli 1.

Tab. 1. Harmonogram prac dociepleniowych (zmodyfikowano na podstawie: Wylegała i inni 2009)

Zakres prac	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
wstępna inwentaryzacja stanu budynków oraz określenie potencjalnego występowania ptaków i nietoperzy												
inwentaryzacja ptaków												
inwentaryzacja nietoperzy												
prace dociepleniowe na których stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których nie stwierdzono nietoperze												
prace dociepleniowe na których stwierdzono lęgowe ptaki												

VI. Schemat budki lęgowej kawki

Wymiary skrzynek typu A i D		
Typ skrzynki	A (dla wróbli)	D (dla kawek)
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm	17 x 17 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm	27 cm
Średnica otworu wlotowego	33 mm	85 mm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm	4 cm

Ryc. Schemat budki dla wróbli i kawki (Grzeniewski, Kowalski 2010)

VII. Piśmiennictwo

- Goławski A., Kasprzykowski Z., Kowalski M., Kaługa I. 2002. Ochrona płomykówki i nietoperzy w obiektach sakralnych w Polsce. Mazowieckie Towarzystwo ochrony Fauny, Siedlce.
- Grzeniewski M., Kowalski M. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Siedlce.
- Kus K., Staniaszek M., Szczepaniak P. 2010. Ptaki w budynkach. Remonty i docieplenia w zgodzie z przepisami ochrony przyrody. Stowarzyszenie Ochrony Sów, Bodzentyn.
- Luniak M. 2010. Ptaki w budynkach. Wyd. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.
- Mikusek R. (red). 2005. Metody Badań i Ochrony Sów. FWIE, Kraków.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych. Dz.U.05.45.433.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. nr 237, poz. 1419.
- Szokalski M., Wojtatowicz J. 1989. Ptaki w ogrodzie. PWRiL, Warszawa.
- Wylegała P., Dzieciołowski R., Jaros R., Kepel A. 2008. Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych. Polskie Towarzystwo „Salamandra”, Fundacja EcoFundusz, Poznań.
- Wylegała P., Jaros R., Dzieciołowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra”, Poznań.